

Työsuojeluhallinnon ajankohtaista - valvontahavainnot ja vuoden 2022 ulkomaalaisvalvonnan osalta

**Erityisasiantuntija
Riku Rajamäki**

16.5.2023

Ajankohtaisista aiheista yleisesti

- Suunnittelussa uusi työsuojeluhallinnon runkosopimuskausi 2024-2027
 - Tähän tietoon ollaan jatkamassa ilmiöpohjaisen valvonnan parissa (työolot, kuormittuminen ja reilu työelämä)
 - Pyritään luomaan vaikuttavuutta muillakin tavoin kuin pelkän valvonnan kautta (etenkin viestintä keskeisessä roolissa)
- Uutta hallitusohjelmaa odotetaan => hallitusohjelman tavoitteet huomioidaan myös seuraavaan runkosopimuskauden suunnittelussa
- Työsuojeluvalvonnan uudelleen organisoituminen, tuleeko etenemään seuraavalla hallituskaudella?
 - Valtakunnallista yhtenäistämistä tehty viiden työsuojelun vastualueen välillä tehty jo paljon, niin valtakunnallisen Luova-viraston valmistelun yhteydessä aiemmin kuin sen jälkeenkin
- Mitä muita painotuksia hallitusohjelmasta, esimerkiksi seuraavien tavoitteiden suhteen?
 - Työurien pidentäminen – mm. psykososiaalisen kuormituksen ehkäisemisen osalta
 - Työllisyysasteen nostamistavoitteet – miten näkyvät valvontakentässä, esimerkiksi vaikeasti työllistyvien osalta?
 - Työperäisen maahanmuuton lisääminen ja lupaprosessien sujuvoittaminen/nopeuttaminen vs. ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäiseminen

Työsuojeluhallinnon ulkomaalaisvalvonnasta

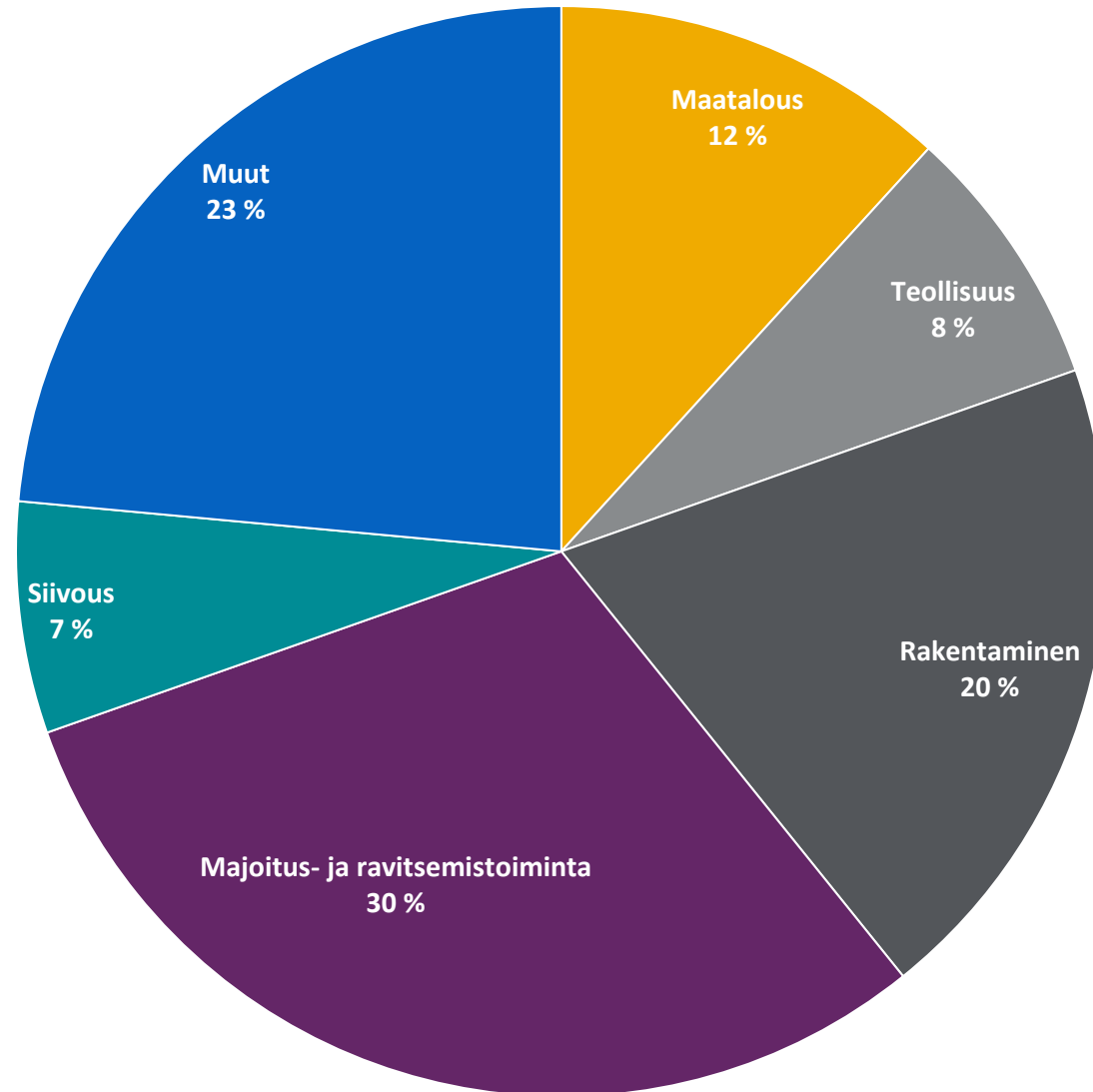
- Valvonnan kaksi päälinjaa/asiakokonaisuutta
 - 1) Ulkomaalaisten työntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot Suomessa
 - Keskeisimpänä yksittäisenä asiana yleissitovan TES:n noudattaminen palkkauksessa
 - Muita keskeisiä asioita: työaikakirjanpito, työvuoroluettelot jne.
 - 2) Ulkomaalaisten työntekijöiden työnteko-oikeus Suomessa
 - Tämän osalta tarkastuksilla arvioidaan siis sitä, onko ulkomaalaisilla oikeutta tehdä kyseistä työtä Suomessa
- **Valvonta kohdistuu aina ensisijaisesti työnantajiin** eli asioita arvioidaan ensisijaisesti siitä näkökulmasta, onko työnantaja noudattanut Suomen lainsäädäntöä suhteessa ulkomaalaisiin työntekijöihinsä

Vuoden 2022 valtakunnallinen ulkomaalaisvalvonta lukuina

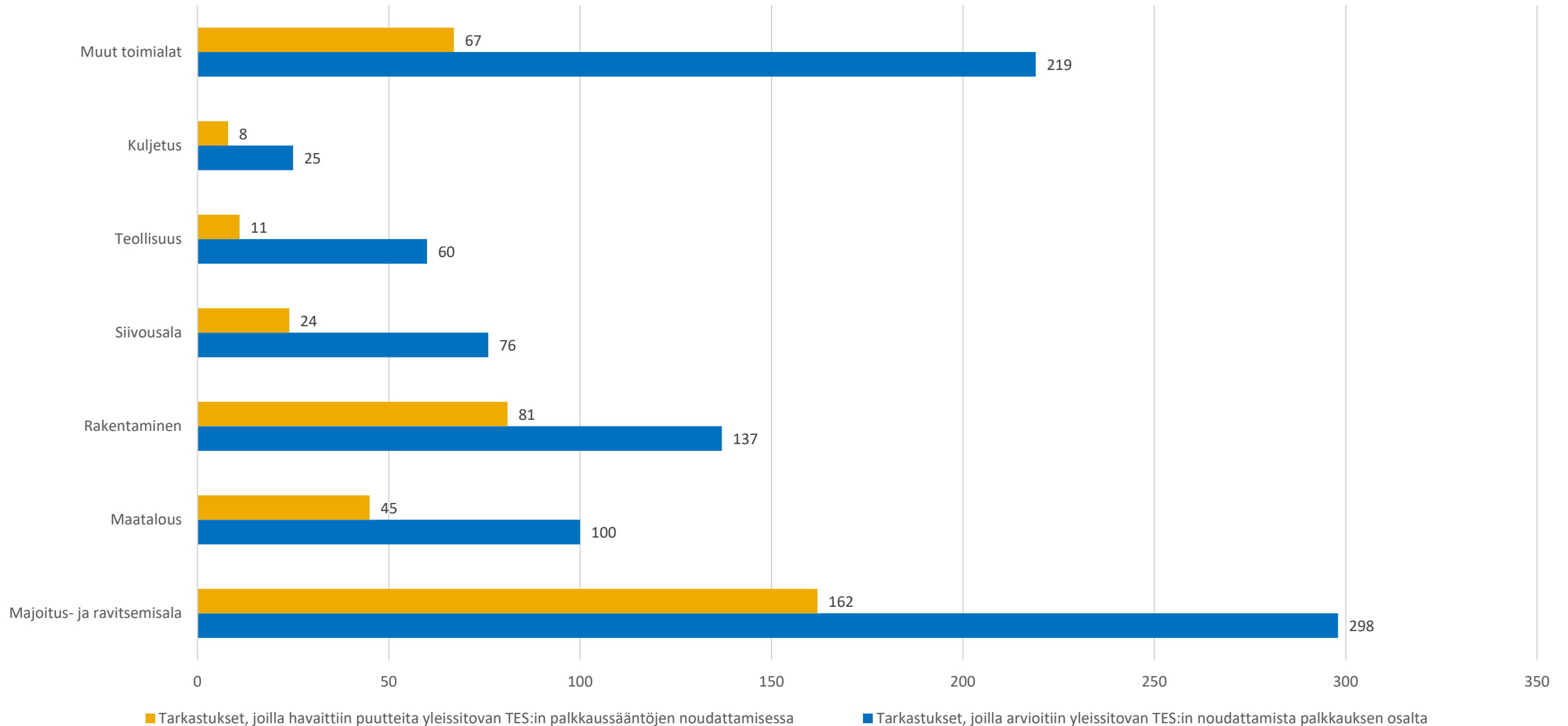

- Yhteensä tarkastuksia 2356
 - Niistä hieman yli puolilla arvioitu työsuhteen vähimmäisehtoja (yhteisesti sovitun tavoitteen mukaisesti)
- Lähes joka viides tarkastuksista tehty muiden viranomaisten kanssa (460)
 - Eniten poliisin kanssa, mutta myös monien muiden (etenkin Verohallinnon ja Rajavartiolaitoksen kanssa)
- Tarkastuksia tehty niin suomalaisiin kuin Suomessa toimiviin muualta työntekijöitään lähettäviin yrityksiin

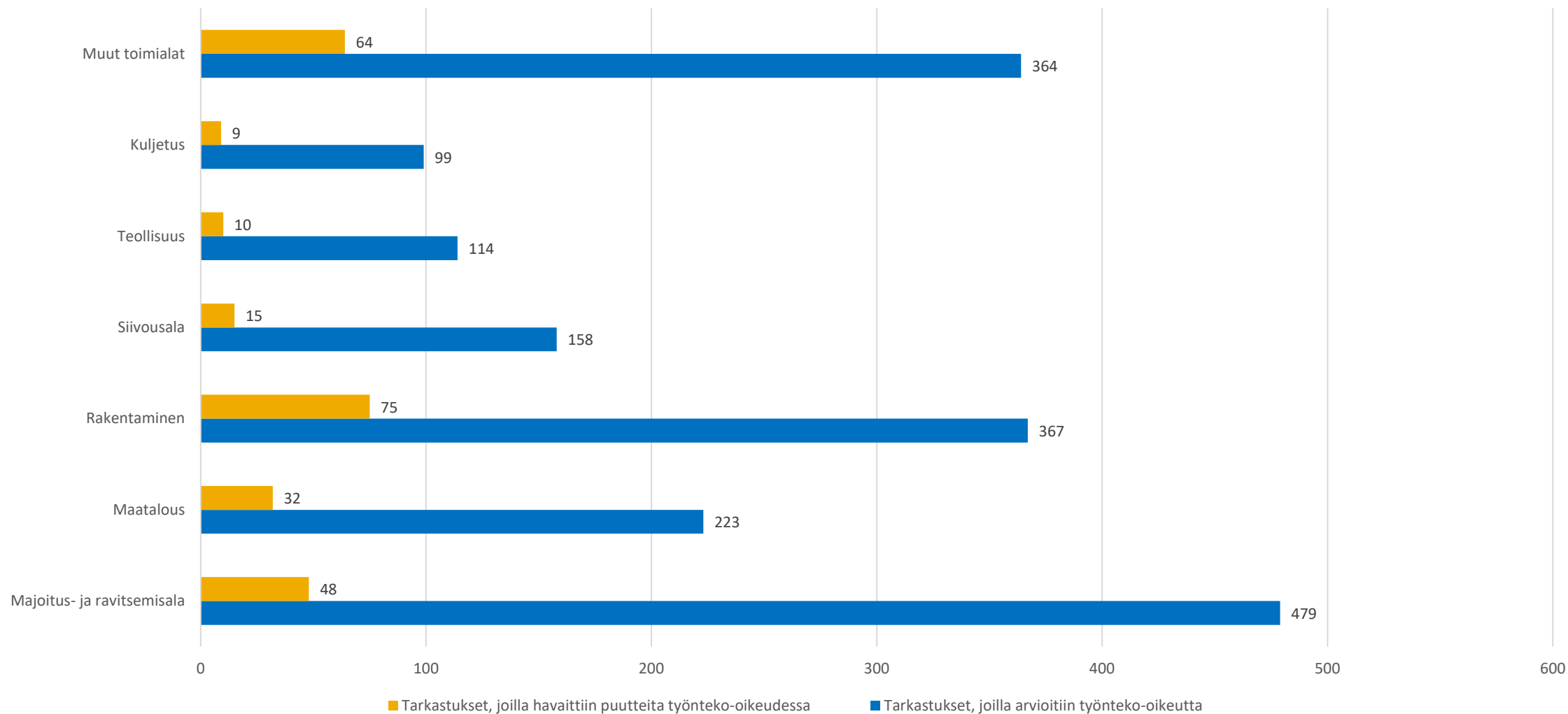
Tarkastusten jakautuminen toimialoittain vuoden 2022 ulkomaalaisvalvonnan osalta

Yleissitovan TES:n noudattamisesta ulkomaalaisten palkkauksen osalta; vuoden 2022 valvontahavainnot

Ulkomaalaisten työnteko-oikeutta koskevat valvontahavainnot vuoden 2022 osalta

Työntekijä vai yrittäjä?

- Viime vuosina ulkomaalaisvalvonnassa yhä useammin tapauksia, joissa epäselvyyttä siitä, tehdäänkö työtä työsuhhteessa vai yrittäjänä
 - Vuonna 2022 annettu ainakin 57 ulkomaalaistarkastuksella velvoitteita sen perusteella, että tarkastaja katsoo kyseessä olevan työsuhde
- Tuoreempiana ilmiönä "kevytyrittäjäisyys" – useita tilanteita, joissa ulkomaalainen työntekijä ei itse tiedä tekevänsä työn yrittäjänä (jopa tapauksia, joissa työn teon statusta "muutettu" ilman, että työtä tehneet ymmärtäneet itse, mistä kyse)
 - Kevytyrittäjäyystapauksia vuoden 2022 ulkomaalaisvalvonnassa havaittu yli 70
 - Ilmiöön liittyen havaittu ainakin 422 sen puitteissa työtä suorittavaa
 - Eniten ilmiö näkynyt toistaiseksi rakennusalan valvonnassa
- Lisäksi samassa luvussa mukana myös muita tilanteita kuin kevytyrittäjäisyys, joista työskentelyn oikeudellisesta muodosta epäselvyyttä (esim. ravintola-alan "auttajat")

Työnteon oikeudellisen luonteen arvioinnista ulkomaalaisvalvonnassa

- Asia erittäin merkityksellinen työtä suorittavan kannalta
 - Jos kyseessä on työsuhde, niin pakottavaa työlainsäädäntöä on noudatettava – esim. yleissitovan TES:in palkkausmääräysten osalta
 - Muita relevantteja aspekteja asiaan: työaikalain mukainen työaikakirjanpito, työterveyshuollon järjestäminen sekä tapaturma- ja ammattitautivakuuttaminen
 - Työsuojeluviranomainen ei voi ratkaista työnteon oikeudellista luonnetta niin, että työntekijä voisi esimerkiksi tarkastuksen perusteella hakea palkkasaatavia => tarkastuksilla kuitenkin vaikutuksia työnantajiksi katsottaville (esim. ruokalähetit-case Etelä-Suomessa)
- Valvonnassa voidaan puuttua asiaan, jos on näyttöä siitä, että työsuhteen kaikki työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät
 - Useita tapauksia valvonnassa, joissa todennäköisesti kyse työsuhteesta, mutta näyttö ei ole riittänyt sen toteamiseksi tarkastuksen yhteydessä
 - Haasteena etenkin se, kuinka usein pelkästään ollaan työtä teettävän tahon esittämien selvitysten varassa
 - Eniten haasteita työsuhteen tunnusmerkkien osalta sen toteamisessa, tehdäänkö työtä työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa
 - Paremmat mahdollisuudet saada todellinen käsitys työskentelyn oikeudellisesta luonteesta, mikäli työtä suorittaneet ulkomaalaiset valmiina kertomaan asiasta nimellään

Valvonnan vaikutuksista ja siihen liittyvistä seuraamuksista

- Suurin osa seuraamuksista rikosoikeudellisia, jolloin asiasta tehdään ilmoitus esitutkintaa varten poliisille
- Vuonna 2022 tehty ilmoituksia poliisille:
 - 190 tapauksessa luvattomaan työntekoon liittyen (rikosnimikkeinä luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö, työnantajan ulkomaalaisrikkomus ja/tai henkilötason ulkomaalaisrikkomus)
 - Lisäksi useilla yhteistarkastuksilla poliisi ottanut työnteko-oikeudettoman työskentelyn suoraan käsittelyyn
 - 23 tapauksessa työsyrynnästä/kiskonnantapaisesta työsyrynnästä
 - Työsyryntä rikosnimikkeenä edelleen haastava, etenkin syrjintäperusteen ja syrjivän teon välisen syy-yhteyden toteamisen osalta
 - Ei vielä ilmoituksia ihmiskaupasta, mutta poliisin kanssa yhteistarkastuksilla käsitelty joissain tilanteissa
 - Ilmoituksia myös muilla rikosnimikkeillä (esim. työaika-suojelurikos)
- Lisäksi monilla tarkastuksilla annettu velvoitteita etenkin työaikalain noudattamisen osalta
 - Työaikalain noudattamisen osalta velvoitteita 630 (toimintaohjeita 408 ja kehoituksia 226)
 - Työvuoroluettelon osalta 436 velvoitetta (223 toimintaohjetta ja 213 kehoitusta)
 - Erittäin merkityksellinen asia: jos ei tiedetä todellisia tehtäviä työtunteja, niin vaikea arvioida palkkausta

Erityistoiveita Teollisuusliiton toimitsijoille

- Teollisuuden alan osalta tulee suhteellisen vähän vihjeitä alueellisille työsuojeluviranomaisille => ollaan kiinnostuneita kaikista relevanteista vihjeistä
- Valvontaan liittyen TES:ien säännösten tulkinnassa tarvitaan jatkossakin tulkinta-apua
 - Teknologiateollisuuden TES:istä ollut viimeksi koulutus vuonna 2022 ulkomaalaistarkastajille
- Miten saadaan yleissitovan TES:in määräyksistä paremmin tietoa ulkomaalaisille työntekijöille?
 - Esimerkiksi TES-käännökset ja TES-lennäkit vierailta kielillä tärkeitä
 - Avainkysymyksenä etenkin se, miten tieto saataisiin välitettyä ulkomaiselle työvoimalle (sama haaste ollut pitkään esillä myös viranomaiskentässä)